

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра медицини катастроф та військової медицини
Навчальний рік 2021-2022

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА ДОПОМОГА (тактична медицина)»
(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибіркового освітній компотнент Вибірковий

Форма здобуття освіти очна
(очна; заочна, дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 224 «Технології медичної діагностики та лікування»
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація «Лабораторна діагностика»

Освітньо-професійна програма «Лабораторна діагностика»

Другого (магістерського) рівня вищої освіти

Курс 2

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
медицини катастроф та військової
медицини

Протокол від
“ 30 ” серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри
 О.Д. Загоруйко
(підпис) (ініціали, прізвище)

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
передфахової підготовки

(назва)

Протокол від
“ 31 ” серпня 2021 року № 1

Голова
 О.Ю. Вовк
(підпис) (ініціали, прізвище)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Загоруйко Олег Дмитрович, в.о.завідувача кафедри
2. Сідорук Андрій Олександрович, старший викладач
3. Аксаков Олександр Францевич, старший викладач

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Програма призначена для студентів (громадян) вищих медичних закладів освіти України, відповідає вимогам організації навчального процесу ECTS, заснованої на поєднанні технологій навчання за розділами та модулями необхідними для засвоєння Програми військової підготовки громадян, затвердженої у Міністерстві оборони України 30.09.2016 р. і адаптована до вимог Постанови Верховної Ради України від 17.04.2014 р. «Про додаткові заходи для зміцнення обороноздатності України», наказу Міністерства оборони України, Міністерства охорони здоров'я та Міністерства освіти і науки України від 29.06.2016 р. № 322/631/709 «Про затвердження Інструкції про організацію військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу медичної служби». Програма призначена для навчання студентів (громадян) на кафедрах медицини катастроф та військової медицини вищих навчальних закладів Міністерства охорони здоров'я України та кафедрах Української військово-медичної академії.

Силабус освітнього компонента «Військово-медична допомога (тактична медицина)» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Лабораторна діагностика» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності 224 «Технології медичної діагностики та лікування».

Предметом вивчення освітнього компонента є організація медичного забезпечення військ, сили і засоби медичної служби (органи управління, військові частини та їх підрозділи, заклади тощо), особовий склад Збройних Сил України здорові, хворі та поранені військовослужбовці, а також умови навколишнього середовища, життєдіяльності та бойової діяльності військ.

Міжосвітні компонентні зв'язки:

Вивчення освітнього компонента «Військово-медична допомога (тактична медицина)» здійснюється у 3 семестрі 2 року навчання та базується на знаннях основних природничо-наукових освітніх компонентів й інтегрується з цими освітніми компонентами. Створює засади для наступного вивчення клінічних і гігієнічних освітніх компонентів. Закладає основи формування знань, умінь та навичок, які визначаються кінцевими цілями програми, необхідних у наступній професійній діяльності.

Пререквізити. Навчальна програма передбачає поглиблену підготовку здобувачів вищої освіти всіх спеціальностей (лікувальна справа, педіатрія, стоматологія, медико-профілактична справа, медична психологія та фармація) для роботи у системі охорони здоров'я. Відповідно до навчального плану, освітній компонент «Військово-медична допомога (тактична медицина)» вивчається здобувачами вищої освіти другого року навчання і базується на знаннях основних природничо-наукових освітніх компонентів: медичної біології, анатомії людини, нормальної фізіології, основ екології та інтегрується з відповідними програмами.

У свою чергу, основним її завданням є набуття знань основних валеологічних принципів здорового способу життя та основ безпечної діяльності медичного працівника, що створює засади для наступного вивчення здобувачами вищої освіти клінічних і гігієнічних освітніх компонентів, передбачає інтеграцію з цими освітніми компонентами та формує уміння і знання з безпеки життєдіяльності у процесі подальшого навчання.

Постреквізити. Основні положення освітнього компонента мають застосовуватися при вивченні суміжних освітніх компонентів протягом всього періоду навчання, є базою для підготовки до ліцензійного іспиту ЄДКІ, підготовки до навчання у закладах вищої освіти на програмах третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСУ:

1.1 Метою викладання навчальної дисципліни «Військово-медична підготовка (тактична медицина)» є:

- визначення ролі дисципліни ВМП(ТМ) у загальній системі військової підготовки, з урахуванням основних положень Воєнної доктрини України та військово-медичної доктрини;
- формування знань та умінь з питань основних принципів медичного забезпечення військ;

- формування знань, умінь з питань організації і проведення лікувально-евакуаційних заходів на етапах медичної евакуації;
- формування знань, умінь з питань організації і проведення санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів військ у бойових умовах.
- закріпити теоретичні знання студентів з питань надання першої медичної допомоги;
- навчити студентів алгоритму огляду пораненого та хворого.

1.2 Основними завданнями вивчення освітнього компонента є:

- вироблення навичок щодо оцінки медичної та санітарної обстановки воєнного часу;
- ознайомлення з засобами колективного, індивідуального і медичного захисту;
- засвоєння існуючої системи організації медичного забезпечення за умов обстановки воєнного часу;

-засвоєння положень надання медичної допомоги в залежності від обсягів медичної допомоги.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1 Вивчення освітнього компонента забезпечує опанування здобувачами вищої освіти компетентностей:

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Класифікація компетентності за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність				
Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі лабораторної медицини та в освітньому процесі, що передбачає застосування теоретичних засад і методів лабораторної діагностики з метою комплексної оцінки морфологічного та функціонального стану органів і систем пацієнтів; встановлювати лабораторний діагноз, проводити санітарно-гігієнічну експертизу.				
Загальні компетентності				
1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	Знати: <ul style="list-style-type: none"> • пізнавальну діяльність людини, спрямовану на розкриття загальних, істотних зв'язків і відношень речей 	Уміти: <ul style="list-style-type: none"> • аналізувати і синтезувати утворені поняття шляхом суджень, міркувань, умовиводів; • пізнавати нові зв'язки й відношення об'єктів, розширяти і поглиблювати свої знання про них 	Заохочення та узгодження до певних дій комунікантів. Набуття комунікативного досвіду в процесі адекватного сприйняття і розуміння змісту повідомлень	Створювати власне монологічне висловлювання відповідно до отриманої інформації
2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних	Знати: <ul style="list-style-type: none"> • способи одержання наукової та професійної інформації; 	Вміти: <ul style="list-style-type: none"> • упорядковувати, оцінювати, аргументувати, класифікувати одержану 	Уміння здійснювати комунікативні зв'язки з тримачами джерел інформації	Удосконалення інформаційної грамотності та

джерел	<ul style="list-style-type: none"> джерела одержання потрібної інформації 	інформацію; <ul style="list-style-type: none"> узагальнювати одержану інформацію, готувати рекомендації щодо наступного її використання 		оптимальне застосування її в професійній діяльності
3. Здатність працювати автономно та в команді	Знати: <ul style="list-style-type: none"> міждисциплінарну модель командної діяльності; принципи та функції роботи автономно та в команді; етапи складових процесу роботи команди; фактори оцінювання роботи та можливостей команди; чинники, що можуть негативно позначитися на процесі та результатах роботи 	Вміти: <ul style="list-style-type: none"> організувати процес роботи в лабораторії відповідно до кваліфікації та посадової інструкції; розподіляти обов'язки між членами команди; здійснювати поточний моніторинг і внутрішньолaboratorний контроль якості досліджень; аналізувати та оцінювати виконану роботу; обмінюватися думками та обговорювати ситуації в професійній сфері 	Створення комунікаційного простору в команді з метою досягнення спільних цілей та результатів	Виробнича практика в лабораторіях: патогістологічній, імунологічній, біохімічній, цитологічній
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності				
1. Навички оцінювання організації та якості надання різних видів медичної допомоги та санітарно-епідеміологічного благополуччя	Знати: <ul style="list-style-type: none"> закономірності та складові основних демографічних показників, захворюваності та методи їх вивчення; організацію та зміст роботи закладів 	Вміти: <ul style="list-style-type: none"> визначати та здійснювати оцінку показників здоров'я; діяльності закладів охорони здоров'я із застосуванням відповідних статистичних 	Реалізація комунікативної взаємодії з представниками закладів охорони здоров'я в процесі здійснення медико-статистичних досліджень	Спроможність самостійно здійснювати збір статистичних даних та відповідати за їх достовірність

<p>чя населення</p>	<p>охорони здоров'я; <ul style="list-style-type: none"> • принципи обов'язкового та добровільного медичного страхування </p>	<p>методик</p>		
<p>2. Здатність використувати професійні знання для проведення судово-медичної експертизи живих, загиблих і померлих з травматичними та вогнепальними ушкодженнями із сучасної зброї, термічними та хімічними опіками, отруєннями, захворюваннями тощо</p>	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • правові, процесуальні та організаційні основи судово-медичної експертизи 	<p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відбирати біологічний матеріал від потерпілих і підозрюваних при спірних статевих станах і злочинах, отруєннях, термічних та хімічних опіках, механічній асфіксії, вогнепальних ушкодженнях із сучасної зброї; • застосовувати лабораторні методи дослідження в судовій медицині тощо; • вести документацію 	<p>Реалізувати комунікативні взаємодії з представниками правоохоронних органів, засобів масової інформації, потерпілими</p>	<p>Юридична відповідальність за результати експертних лабораторних заключень, дотримання таємниці слідства</p>
<p>3. Здатність проводити диференціальну діагностику різних патологічних станів і процесів за даними патогістологічного дослідження</p>	<p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • патогістологічні прояви та диференціальну діагностику запальних, аутоімунних, дисгормональних хвороб, передракових станів, доброякісних і злоякісних пухлин 	<p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • проводити патогістологічні дослідження; • диференціювати зміни тканин за їх морфологічними ознаками(список 1) 	<p>Обґрунтовувати для пацієнта та його оточення необхідність патогістологічного дослідження; забезпечувати експрес - інформацію про результати досліджень в екстрених випадках</p>	<p>Дотримання конфіденційності, етичних принципів та деонтологічних норм у спілкуванні з пацієнтами та їх оточенням</p>

інтегральні:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в галузі охорони здоров'я, лабораторної медицини та в освітньому процесі, що передбачає застосування теоретичних засад і методів лабораторної діагностики з метою комплексної оцінки морфологічного та функціонального стану органів і систем пацієнтів; встановлювати лабораторний діагноз, проводити санітарно-гігієнічну експертизу.

загальні:

ЗК02 – Здатність спілкуватися іноземною мовою;

ЗК03 – Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

ЗК05 - Здатність вчитись і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК06. - Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК07. - Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. - Здатність працювати автономно.

ЗК09. - Здатність працювати в команді.

1.3.2 Вивчення освітнього компонента забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних програмних результатів навчання:

ПРН 02. Знаходити рішення у професійній діяльності, мати достатню компетентність в методах самостійних досліджень, бути здатним інтерпретувати їх результати.

ПРН 03. Володіти та застосовувати знання та уміння із загальної та професійної підготовки при вирішенні спеціалізованих завдань.

ПРН 07. Демонструвати поглиблення базових знань за допомогою самоосвіти, демонструвати уміння представити і оцінити власний досвід та аналізувати й застосовувати досвід колег, демонструвати здатність обміну досвідом з іншими спеціалістами.

ПРН 09. Надавати екстрену долікарняну допомогу, за будь-яких обставин, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення.

1.3.3 Вивчення освітнього компонента забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних соціальних навичок (Soft skills):

- стресостійкість, вміння пристосовуватися до ситуації, комунікабельність, вміння працювати в команді, бажання навчатися, критичне мислення, вміння планувати.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Напрямок підготовки 22 Охорона здоров'я	Вибіркова	
Загальна кількість годин - 120	Спеціальність: 224 – Технології медичної діагностики та лікування	Рік підготовки:	
		2-й	
		Семестр	
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 32 самостійної роботи студента - 88	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Другий магістерський	Лекції	
		18 год.	
		Практичні, семінарські	
		14 год.	
		Лабораторні	
		0 - год.	
		Самостійна робота	
		88 год.	
Індивідуальні завдання:			
0 - год.			
Вид контролю: залік			

2.1 Структура навчальної дисципліни

2.1.1 Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми лекції	Кількість годин	Види лекцій
1.	Тема 1 Завдання, організація та актуальні питання медичної служби ЗС України на воєнний час	2	Лекція-інформація, вступна
2.	Тема 2. Сучасні види зброї та їх вплив на величину і структуру санітарних втрат.	2	Навчальна, оглядова, поточна
3.	Тема 3. Сучасна система лікувально-евакуаційного забезпечення військ.	2	Лекція-брифінг, оглядова, поточна
4.	Тема 4. Основи організації санітарно-епідеміологічного забезпечення військ.	2	Навчальна, академічна, поточна
5.	Тема 5. Основи організації забезпечення медичним майном.	2	Інтерактивна лекція
6.	Тема 6. Медична служба механізованого батальйону	2	Навчальна, оглядова, по
7.	Тема 7. Поняття про медичну роту бригади та медичну службу оперативних об'єднань	2	Навчальна, академічна, поточна
8.	Тема 8. Поняття про військовий польовий пересувний госпіталь медичної бригади армійського корпусу.	2	Лекція-брифінг, оглядова, поточна

9.	Тема 9. Основи управління медичної служби	2	Лекція-брифінг, оглядова, поточна
10.	Тема 10. Організація медичного забезпечення механізованого батальйону в різних видах бойових дій.	2	Інтерактивна лекція
	Всього годин по дисципліні	20	

2.1.2 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Тема 3. Сучасна система лікувально-евакуаційного забезпечення військ.	4	розповідь - пояснення, бесіда	усне опитування (індивідуальне і фронтальне);
2.	Тема 5. Основи організації забезпечення медичним майном.	2	Демонстрація, презентація	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування
3.	Тема 6. Медична служба механізованого батальйону	2	Демонстрація, презентація, дискусія	тестовий контроль; індивідуальні завдання; реферати
4.	Тема 9. Основи управління медичної служби	2	Демонстрація, презентація, дискусія	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне) Стенова доповідь
5.	Підсумкове заняття	2	диф. залік	Перевірка робіт
	Всього годин по дисципліні	12		

2.1.3 Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Тема 3. Сучасна система лікувально-евакуаційного забезпечення військ.	2	Демонстрація, презентація, дискусія	усне опитування (індивідуальне і фронтальне)

				не); письмове опитування
2.	Тема 4. Основи організації санітарно-епідеміологічного забезпечення військ.	2	Демонстрація, презентація, дискусія	тестовий контроль; індивідуальні завдання; реферати
3.	Тема 5. Основи організації забезпечення медичним майном.	2	Демонстрація, презентація, дискусія	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування
4.	Тема 6. Медична служба механізованого батальйону	2	Демонстрація, презентація, дискусія	тестовий контроль; індивідуальні завдання; реферати
	Всього годин по дисципліні	8		

2.1.4 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Тема 2. Сучасні види зброї та їх вплив на величину і структуру санітарних втрат.	5	Робота з текстом, конспектування	тестовий контроль
2.	Тема 3. Сучасна система лікувально-евакуаційного забезпечення військ.	10	Робота з джерелами	Виступ на задану тему
3.	Тема 4. Основи організації санітарно-епідеміологічного забезпечення військ.	5	Підготовка виступу (презентації)	Виступ на задану тему
4.	Тема 5. Основи організації забезпечення медичним майном.	5	Робота з текстом, конспектування	тестовий контроль
5.	Тема 6. Медична служба механізованого батальйону.	5	Робота з джерелами	Виступ на задану тему
6.	Тема 7. Поняття про медичну роту бригади та медичну службу оперативних об'єднань	5	Підготовка виступу (презентації)	Виступ на задану тему
7.	Тема 8. Поняття про військовий польовий пересувний	5	Робота з	тестовий

	госпіталь медичної бригади армійського корпусу.		текстом, конспекту -вання	контроль
8.	Тема 9. Основи управління медичної служби	5	Робота з джерелами	Виступ на задану тему
9.	Підсумкове заняття	5	Підготовка виступу (презентації)	Виступ на задану тему
	Разом	50		
	Всього годин по дисципліні	50		

3. ОЦІНЮВАННЯ

Формою підсумкового контролю дисципліни є залік, який проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни.

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни (ПНД) студенту виставляється оцінка за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» або «незадовільно».

Підсумковий бал за поточну навчальну діяльність (ПНД) визначається як середнє арифметичне традиційних оцінок за кожне заняття, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу.

Перерахунок середньої оцінки за ПНД для дисциплін, які завершуються заліком проводиться відповідно до таблиці.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-	190	3.97-	159	3.2-	128

4,76		3,98		3,21	
4.72- 4,74	189	3.94- 3,96	158	3.17- 3,19	127
4.7- 4,71	188	3.92- 3,93	157	3.15- 3,16	126
4.67- 4,69	187	3.89- 3,91	156	3.12- 3,14	125
4.65- 4,66	186	3.87- 3,88	155	3.1- 3,11	124
4.62- 4,64	185	3.84- 3,86	154	3.07- 3,09	123
4.6- 4,61	184	3.82- 3,83	153	3.05- 3,06	122
4.57- 4,59	183	3.79- 3,81	152	3.02- 3,04	121
4.54- 4,56	182	3.77- 3,78	151	3-3,01	120
4.52- 4,53	181	3.74- 3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5- 4,51	180	3.72- 3,73	149		
4.47- 4,49	179	3.7- 3,71	148		
4.45- 4,46	178	3.67- 3,69	147		
4.42- 4,44	177	3.65- 3,66	146		
4.4- 4,41	176	3.62- 3,64	145		
4.37- 4,39	175	3.6- 3,61	144		
4.35- 4,36	174	3.57- 3,59	143		
4.32- 4,34	173	3.55- 3,56	142		
4.3- 4,31	172	3.52- 3,54	141		
4.27- 4,29	171	3.5- 3,51	140		
4.24- 4,26	170	3.47- 3,49	139		

**Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою,
чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS**

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре

130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

4. ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу полягає у дотриманні Етичного Кодексу, укладеного університетською спільнотою, в якому визначено основні моральні принципи (Кодекс корпоративної етики ХНМУ представлений на сайті <http://knmu.edu.ua>)

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра медицини катастроф та військової медицини підтримує нульову толерантність до плагіату. Від здобувачів вищої освіти та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.

Базова

1. Військове законодавство України. Збірник нормативних актів. К: «Атіка». 1999 р.
2. Військові статuti Збройних Сил України. – К: Воєнне видавництво України «Варта», 2004. – 535 с.
3. Білий В.Я., Пасько В.В., Сохін О.О., Військово-медична доктрина України // Наука і оборона, 2000 - №4. – С.18-23.
4. Закон України “Про Збройні Сили України”, 2000 р.
5. Закон України “Про військовий обов’язок і військову службу”, 2006 р.
6. Стандарт підготовки І–СТ –3 (видання 2): Підготовка військовослужбовців з тактичної медицини. – К.: «МП Леся», 2015.-148 с.
7. Стандарт підготовки Фахова підготовка санітарного інструктора роти (батареї) (видання 1). – К.: «МП Леся», 2015. –416 с.
8. Стандарт підготовки І – СТ – 4: Індивідуальна підготовка військовослужбовців з психологічної підготовки. –К.: «МП Леся» 2015. –29 с.
9. ТАКТИЧНА МЕДИЦИНА. Навчальний посібник. Суми. ТОВ «ВПП «Фабрика друку» 2016. – 175 с.
10. Вороненко В. В., Бадюк М.І., Гулько В.М. та ін.. Медична служба механізованої (танкової) бригади // Навч. посібник. – К: УВМА, 2004. – 107 с.
11. Левченко Ф.В., Бадюк М.І., Котуза А.С. та ін. Управління медичною службою механізованої бригади в бою // Навч. посібник. – К: УВМА, 2005. – 117 с.
12. М.А. Андрейчин, О.Д. Крушельницький, В.С. Копча, І.В. Огороднійчук Військова епідеміологія з епідеміологією надзвичайних ситуацій. Підручник. Тернопіль ТДМУ «Укрмедкнига» 2015р. 320 с.
13. Військово-медична підготовка : підручник для студентів вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів України I-IV рівнів акредитації / М. І. Бадюк [та ін.]; за ред. Бадюка М.І. ; Укр. військ.-мед. акад. МО України. - 2-ге вид., допов. - Київ : МП Леся , 2016. - 481 с.
14. Організація медичного забезпечення військ: Підруч. для студ. вищ. мед. закл. освіти України III-IV рівнів акредитації / За редакцією професора Бадюка М.І. – К.: “МП Леся”, 2014. – 430с.

Допоміжна

1. Закон України “Про Цивільну оборону України”, 1999.
2. Закон України “Про війська Цивільної оборони України”.
3. Військова токсикологія. Радіологія та медичний захист. Ю.М. Скалецький. І.Р. Мисула. Тернопіль. «Укрмедкнига» 2003. 361 с.
4. Воєнно-польова терапія. Підручник. А.В. Верба. Київ 2017. 615 с.

5. Медичні сили і заклади державної служби медицини катастроф. Методичні рекомендації / Під ред. В.О. Волошина. – Київ, 1998. – 39 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Посилання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE <https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=5607#section-7>
2. Офіційне Інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
3. Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua/>.
4. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
5. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/>.
6. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
7. Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.dsns.gov.ua/>.
8. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rnbo.gov.ua/>.
9. Постійне представництво України при ООН <http://ukraineun.org/>.
10. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
11. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>.